

UNIVERSITETSSYKEHUSET NORD-NORGE
DAVVI-NOROGGA UNIVERSITEHTABUOHCCVEIUSSU

Universitetssykehuset Nord-Norge HF
Arbeids- og miljømedisinsk avdeling
Posttboks 16, 9038 Tromsø

Telefon: 77 62 73 60
Telefaks: 77 62 74 71

E-post: ama@unn.no
Internett: www.unn.no/ama

Foto: Jan Fredrik Frantzen
Tekst: Randi Falnes Olsen

Trykkeriet, UNN-Forsyning Tlf. 77 62 60 97

Støvlungesykdom

KVALITET

TRYGGHET

RESPEKT

OMSORG

RVO

BYGG
& ANLEGG

Universitetssykehuset Nord-Norge HF
Arbeids- og miljømedisinsk avdeling

STØVLUNGESYKDOM

Yrkesmessig eksponering for støv kan medføre effekter som påvirker luftveienes og lungenes funksjon. Støvlungesykdom (pneumokoniose) er en lungesykdom forårsaket av inhalasjon av uorganisk støv. Ved denne tilstanden vil uorganisk støv hopes opp og holdes tilbake i lungene. Det skader lungeblærene og gir utbredt dannelse av arrvev. Lunger med slikt arrvev blir stive og lite ettergivelige, og evnen til å puste inn og ut reduseres. Utvekslingen av luft mellom lungene og blodsirkulasjonen vil heller ikke fungere optimalt. Jo flere støvpartikler som innåndes, desto raskeres utvikles disse forandringene.

Ved støvlungesykdom forekommer symptomer knyttet til tung pust, i tidlig fase først og fremst tung pust ved anstrengelse – men ut i sykdomsforløpet kan det tilkomme tung pust også i hvile. Noen utvikler tørrhoste. Nærmere utredning av tilstanden inkluderer lungefunksjonsmåling (spirometri), samt røntgen og eventuelt CT av lungene. Det må også gjøres en gjennomgang av yrkeshistorien til den enkelte, blant annet med fokus på arbeidsoppgaver, varighet og grad av eksponering ved ulike arbeidsoppgaver samt bruk av verneutstyr. Dersom det etter utredning finnes at symptomer og funn passer, samt at eksponeringen for uorganisk støv har vært tilstrekkelig, kan diagnosen støvlungesykdom stilles. Hvis det er yrkesmessig påvirkning for støv som ligger til grunn for støvlungesykdommen, bør tilstanden søkes godkjent som yrkessykdom hos NAV og arbeidsgivers forsikringsselskap.

Støvlungesykdom kan oppstå etter eksponering for ulike typer uorganisk støv. Silikose er den mest utbredte støvlungesykdom på verdensbasis, og den skyldes eksponering for krystallinsk silika, også kalt kvarts. Kvarts finnes i sand, sandstein, flint og granitt – og eksponering er velkjent i bransjer hvor det foregår gruvedrift, tunneldriving, steinhugging, sandblåsing, betongboring o.l. Asbestose forekommer etter eksponering for asbest, men etter at asbest ble forbudt brukt i Norge i 1985 er eksponeringen kraftig redusert. På grunn av lang utviklingstid kan tilstanden likevel fortsatt ses hos nåværende eller tidligere ansatte innen bygg- og anleggsvirksomhet, i verftsindustri, sjøfart og i bilverksted. Andre typer støv som kullstøv og støv etter eksponering for kobolt, wolfram og titan er sjeldnere opphav til støvlungesykdom.